

ΓΡΑΠΤΕΣ ΠΡΟΑΓΩΓΙΚΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ ΜΑΪΟΥ - ΙΟΥΝΙΟΥ 2017

ΜΑΘΗΜΑ: ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

ΤΑΞΗ: Α΄ Γυμνασίου

ΗΜΕΡΟΜΗΝΙΑ: Παρασκευή 02 Ιουνίου 2017

ΧΡΟΝΟΣ: 2 ώρες

ΓΕΝΙΚΕΣ ΟΔΗΓΙΕΣ:

- α) Το εξεταστικό δοκίμιο αποτελείται από δύο μέρη. Να απαντήσετε σε όλα τα μέρη και σε όλα τα ερωτήματα.
- β) Να γράψετε με μπλε ή μαύρο μελάνι.
- γ) Δεν επιτρέπεται η χρήση διορθωτικού.
- δ) Όλες οι ερωτήσεις να απαντηθούν στα φύλλα εξέτασης.
- ε) Να σημειώσετε σε κάθε φύλλο εξέτασης τα στοιχεία σας (ονοματεπώνυμο, τμήμα, αριθμό).

Υπενθύμιση:

Αξιολογούνται σε κάθε απάντησή σας η έκφραση (στο επίπεδο της σημασιολογίας, της σύνταξης, του κατάλληλου ύφους) και η ορθογραφία.

Το εξεταστικό δοκίμιο αποτελείται από έξι (6) σελίδες

ΜΕΡΟΣ Α΄: ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ**(ΜΟΝΑΔΕΣ 14)****ΚΕΙΜΕΝΟ 1:**Σύμη! Μικρή αλλά ξεχωριστή!

Ήσυχη κι όμως γεμάτη καρδιοχτύπια! Μικρή, μα πληρέστατη σε όλα! Τούτη η κουκκιδίτσα του ελληνικού χάρτη, ένα από τα πιο γραφικά νησιά του συμπλέγματος των Δωδεκανήσων με ανέπαφη ομορφιά και ιδιαίτερη αρχιτεκτονική, θα μας κάνει να την αγαπήσουμε από την πρώτη ματιά... Η ομορφιά της, λιτή και αρχοντική ξεδιπλώνεται μπροστά στα μάτια μας καθώς το πλοίο μπαίνει στο λιμάνι. Μπροστά μας αντικρίζουμε, σαν ζωντανή ζωγραφιά, έναν από τους ομορφότερους και μεγαλύτερους νεοκλασικούς οικισμούς της Ελλάδας. Νεοκλασικά σπίτια βαμμένα σε έντονα, ζεστά χρώματα σκαρφαλωμένα στα πετρώδη απότομα βουνά του νησιού, αντανακλούν το ένδοξο παρελθόν της Σύμης, με παράδοση στη σπογγαλιεία,* τη ναυπηγική και την ξυλογλυπτική.

Η πόλη της Σύμης εκτείνεται στο βόρειο τμήμα του νησιού και αποτελείται από δύο οικισμούς εξίσου όμορφους και γοητευτικούς. Την Άνω Σύμη (Χωριό) που απλώνε-

ται ως την κορυφή του λόφου και τον Γιαλό, το ασφαλές λιμάνι του νησιού. Και οι δυο έχουν χαρακτηριστεί διατηρητέοι οικισμοί.

Από το Γιαλό μπορούμε περπατώντας να φτάσουμε ως τον Εμπορείο ή Νημπορείο, το δεύτερο λιμάνι της Σύμης, κουρνιασμένο στον μυχώ* ενός απάνεμου όρμου*. Εδώ, θα συναντήσουμε τα «Δώδεκα Σπήλαια», που κατά τη βυζαντινή εποχή πιθανώς χρησίμευαν ως εργαστήρια ζωγραφικής και γλυπτικής. Οδηγούμαστε στην Άνω Σύμη μέσω μιας διαδρομής εκατοντάδων σκαλοπατιών, την επονομαζόμενη Καλή Στράτα. Η θέα από ψηλά σίγουρα θα μας αποζημιώσει μετά τη δύσκολη ανάβαση!

Τα μικρά, πολύ μικρά σοκάκια, και η μοναδική, σε απόλυτη συμμετρία αρχιτεκτονική των σπιτιών θα μας μεταφέρουν σ' ένα παραμυθένιο κόσμο. Περπατώντας στο Χωριό γνωρίζουμε από κοντά τα θαυμάσια σιμακά αρχοντόσπιτα που θα μας επιβειβαιώσουν την ένδοξη πορεία των κατοίκων της. Αποτελούνται από κεραμοσκεπές, περίτεχνα διακοσμημένα ταβάνια, νεοκλασικά διακοσμητικά στοιχεία στις πόρτες και τα παράθυρα, ενώ πολλά έχουν εκπληκτικά βοτσαλωτά δάπεδα. Τα ζεστά χρώματα στο εξωτερικό τους, καθώς και ο πλούσιος ξυλόγλυπτος διάκοσμος στο εσωτερικό θα μας καταπλήξουν. [...]

Πανέμορφες και ανέγγιχτες, στην πλειονότητά τους βοτσαλωτές, οι παραλίες της Σύμης μας προσκαλούν να τις ανακαλύψουμε. Κρυστάλλινα νερά, προκλητικά παιχνιδίζουν άλλοτε με πανύψηλους βράχους, άλλοτε με σκιές κωνοφόρων* [...] Στη ΒΑ πλευρά του νησιού μπορούμε να επισκεφτούμε την παραλία της Αγίας Μαρίνας. Απέναντι, βρίσκεται το χαριτωμένο βραχώδες νησάκι της Αγίας Μαρίνας, με το ομώνυμο εκκλησάκι, όπου τα κρυστάλλινα, εξωτικά νερά θα μας μαγέψουν.

*μυχός: το εσωτερικό σημείο ενός κόλπου ή λιμανιού, *όρμος: μικρός κόλπος κατάλληλος για αγκυροβόλιο, *σπογγαλιεία: μάζεμα σπόγγων (= σφουγγαριών), *κωνοφόρο: δέντρο του οποίου ο καρπός έχει σχήμα κώνου

http://www.visitgreece.gr/el/greek_islands/symi_more_than_words_can_say (διασκευή)

ΚΕΙΜΕΝΟ 2:

Σύμη

Η Σύμη είναι το όγδοο σε μέγεθος ελληνικό νησί του συμπλέγματος των Δωδεκανήσων. Ολόκληρη η Σύμη αλλά και τα νησάκια που βρίσκονται γύρω από αυτήν κηρύχθηκαν αρχαιολογικοί χώροι από το Κεντρικό Αρχαιολογικό Συμβούλιο, αφού περιλαμβάνουν 159 θέσεις -χώρους και μνημεία- που καταγράφουν την ιστορία της περιοχής από την προϊστορική εποχή ως τα νεότερα χρόνια.

Το νησί είναι ορεινό, πετρώδες, άγονο και άνυδρο. Ψηλότερο βουνό είναι η Βίγλα (550 μ.) που σχεδόν χωρίζει το νησί στο βόρειο και νότιο εκ των οποίων το βόρειο είναι χαμηλότερο και περισσότερο καλλιεργήσιμο. Διαθέτει ελάχιστα πεδινά και υψίπεδα. Στα ορεινά, όμως, υπάρχει πυκνή βλάστηση.

Οι ακτές της Σύμης παρουσιάζουν πλήθος από κόλπους, όρμους, ακρωτήρια και μικρούς λιμένες. Γύρω από την Σύμη βρίσκεται ένα πλήθος νησίδων και βραχονησίδων.

Η Σύμη είναι γνωστή από τη μυθολογία. Στο νησί, σύμφωνα με την παράδοση γεννήθηκαν οι τρεις Χάριτες. Το σημερινό όνομά της το οφείλει, σύμφωνα με το Διόδωρο το Σικελιώτη, στη Νύμφη Σύμη, που κατά το μύθο ζευγάρωσε με τον Ποσειδώνα, θεό της θάλασσας.

Η ιστορία της στα μετέπειτα χρόνια είναι παράλληλη των υπολοίπων νησιών της Δωδεκανήσου. Έτσι πέρασε αρχικά στη Ρωμαϊκή κυριαρχία και αργότερα αποτέλεσε τμήμα της Βυζαντινής Αυτοκρατορίας μέχρι το 1309 οπότε και κατακτήθηκε από τους Ιππότες του Τάγματος του Αγίου Ιωάννη της Ρόδου, που εκτιμώντας την προνομιακή θέση του νησιού, το ώθησαν σε μια μακρά περίοδο ευημερίας, που συνδέεται με την ανάπτυξη του εμπορίου, της ναυσιπλοΐας, της σπογγαλιείας και της ναυπηγικής τέχνης.

Η Σύμη ανακηρύχθηκε νωρίς ως διατηρητέος οικισμός, και κατάφερε να διατηρήσει τον κεντρικό χαρακτήρα της αρχιτεκτονικής της. Τα σπίτια της, δίπατα και τρίπατα με δώμα, με αυλές, στρωμένες συχνά με βοτσαλωτά δάπεδα, με αετώματα ανάμεσα στις κεραμιδένιες στέγες τους, μπαλκόνια με σιδεριές, εξωτερικούς τοίχους σοβατισμένους στο χρώμα της χώρας ή σπανιότερα πέτρινους, και καφετιά παραθυρόφυλλα, χωρίς να λείπουν οι βαθυπράσινες πόρτες. [...]

Βικιπαίδεια, Ηλεκτρονική εγκυκλοπαίδεια (διασκευή)

I. Κατανόηση Περιεχομένου

(Μονάδες 2)

- α. Ποιο είναι το επικοινωνιακό πλαίσιο μέσα στο οποίο παράγονται τα **δύο κείμενα** (δέκτης, σκοπός του συντάκτη); (μον. 1)
- β. Να γράψετε **δύο (2)** αξιοθέατα που αξίζει τον κόπο να επισκεφτεί κανείς, όταν πάει στη Σύμη, σύμφωνα με το **κείμενο 1**. (μον. 0,5)
- γ. Να αναφέρετε **δύο (2)** επαγγέλματα με τα οποία ασχολήθηκαν οι κάτοικοι του νησιού, σύμφωνα και με τα **δύο κείμενα**. (μον. 0,5)

II. Κατανόηση Μορφής

(Μονάδες 4)

1. Οργάνωση Λόγου

(Μονάδα 1)

- α. Να εντοπίσετε και να γράψετε τα δομικά μέρη της 4^{ης} παραγράφου του **κειμένου 1**.
«Τα μικρά ... θα μας καταπλήξουν» (μον. 0, 5)
- β. Σε ποιο είδος περιγραφής (υποκειμενικής – αντικειμενικής) ανήκει το **κείμενο 2**; Να δικαιολογήσετε την απάντησή σας, γράφοντας **ένα (1)** χαρακτηριστικό για το συγκεκριμένο είδος περιγραφής, μέσα από το κείμενο. (μον. 0, 5)

2. Μορφοσυντακτικά Φαινόμενα

(Μονάδες 2)

α. Να αναγνωρίσετε τον χρόνο στον οποίο βρίσκονται τα πιο κάτω ρήματα. (μον. 0,5)

- i) ανακηρύχθηκε
- ii) θα αποζημιώσει

β. Να μεταφέρετε τα πιο κάτω υπογραμμισμένα επίθετα στον αντίθετο αριθμό. (μον. 0,5)

- i) ασφαλές λιμάνι
- ii) καφετιά παραθυρόφυλλα

γ. Να αναγνωρίσετε το είδος των πιο κάτω προτάσεων ως προς τη δομή τους (απλή, ελλειπτική, επαυξημένη) (μον. 0,75)

- i) Η Σύμη είναι γνωστή από τη μυθολογία.
- ii) Ήσυχη κι όμως γεμάτη καρδιοχτύπια.
- iii) Η Σύμη ανακηρύχθηκε οικισμός.

δ. Να μετατρέψετε την πιο κάτω επαυξημένη πρόταση σε απλή.

Η Σύμη είναι το όγδοο σε μέγεθος ελληνικό νησί των Δωδεκανήσων. (μον. 0,25)

3. Λεξιλογικά

(Μονάδα 1)

α. Να εντοπίσετε και να γράψετε **δύο (2)** σύνθετες λέξεις από το **κείμενο 1**. (μον. 0, 5)

β. Να σχηματίσετε **δύο (2)** νέες σύνθετες λέξεις χρησιμοποιώντας το α' συνθετικό των λέξεων που έχετε εντοπίσει. (μον. 0, 5)

III. Παραγωγή Γραπτού Επικοινωνιακού Λόγου

(Μονάδες 8)

Να γράψετε μια επιστολή σε έναν/μια φίλο/η σας, που ζει στο εξωτερικό, με σκοπό να τον/την προτρέψετε να επισκεφτεί ένα μέρος του νησιού μας με φυσικές ομορφιές. (200-250 λέξεις)

ΚΕΙΜΕΝΟ 1: Αναφορά στον Γκρέκο

Στην Τρίτη Τάξη ο Περίανδρος Κρασάκης. Ποιος ανέσπλαχνος νουνός έδωκε τ' όνομα του άγριου τύραννου της Κόρινθος στον καχεκτικό αυτό ανθρωπάκο, με το αψηλό σκληρό κολάρο για να μη φαίνονται οι σκρόφουλες στον λαϊμό του, με τα λιγνά σαν του τζιτζικα ποδαράκια, με το άσπρο μαντιλάκι πάντα στο στόμα, να φτύνει, να φτύνει και να κόβεται η πνοή του; Αυτός είχε μανία με την καθαριότητα· κάθε μέρα επιθεωρούσε τα χέρια μας, τ' αυτιά μας, τη μύτη, τα δόντια, τα νύχια. Δεν έδερνε αυτός, δεν παρακαλούσε, μα κουνούσε τη χοντρή, γεμάτη σπυριά κεφάλια του.

– Ζώα, μας φώναζε, γουρούνια, αν δεν πλένεστε κάθε μέρα με σαπούνι, δε θα γίνετε ποτέ σας άνθρωποι. Τι θα πει, μαθές, άνθρωπος; Αυτός που πλένεται με σαπούνι. Το μυαλό δε φτάνει, κακομοίρηδες, χρειάζεται και σαπούνι. Πώς θα παρουσιαστείτε στον Θεό με τέτοια χέρια; Πηγαίνετε έξω στην αυλή να πλυθείτε!

Όρες μας έπαιρνε τ' αυτιά ποια φωνήεντα είναι μακρά, ποια βραχέα και τι τόνο να βάλουμε, οξεία ή περισπωμένη· κι εμείς ακούγαμε τις φωνές στο δρόμο, τους μανάβηδες, τους κουλουρτζήδες, τα γαϊδουράκια που γκάριζαν και τις γειτόνισσες που γελούσαν, και περιμέναμε τότε να χτυπήσει το κουδούνι, να γλιτώσουμε. Κοιτάζαμε το δάσκαλο να ιδρώνει απάνω στην έδρα, να λέει, να ξαναλέει και να θέλει να καρφώσει στο μυαλό μας τη γραμματική, μα ο νους μας ήταν έξω στον ήλιο και στον πετροπόλεμο· γιατί πολύ αγαπούσαμε τον πετροπόλεμο και συχνά πηγαίναμε στο σκολειό με το κεφάλι σπασμένο.

Μια μέρα, ήταν άνοιξη, χαρά Θεού, τα παράθυρα ήταν ανοιχτά κι έμπαινε η μυρωδιά από μίαν ανθισμένη μανταρινιά στο αντικρινό σπίτι· το μυαλό μας είχε γίνει κι αυτό ανθισμένη μανταρινιά και δεν μπορούσαμε πια ν' ακούμε για οξείες και περισπωμένες. Κι ίσια ίσια ένα πουλί είχε καθίσει στο πλατάνι της αυλής του σκολειού και κελαηδούσε. Τότε πια ένας μαθητής, χλωμός, κοκκινομάλλης, πού 'χε έρθει εφέτο από το χωριό, Νικολιό τον έλεγαν, δε βάσταξε, σήκωσε το δάχτυλο:

– Σώπα, δάσκαλε, φώναξε· σώπα, δάσκαλε, ν' ακούσουμε το πουλί!

ΚΕΙΜΕΝΟ 2: Γιώργος Ιωάννου, Να 'σαι καλά, δάσκαλε!

Πρόπερσι που φοιτούσα σ' ένα Γυμνάσιο της επαρχίας μάς είχε έρθει ένας νέος φιλόλογος με πολλή όρεξη για δουλειά. Αγαπούσε πολύ το σχολείο και τους μαθητές και βλέπαμε ότι ήθελε να γνωρίσει όχι μονάχα τους κατοίκους του τόπου και τα ζητήματά τους, αλλά και καθετί που είχε συμβεί στον τόπο από παλιά. Με λίγα λόγια, ήταν ένας ζωντανός και αξιαγάπητος άνθρωπος και οι εντόπιοι αμέσως τον αγάπησαν. [...]

Και σε λίγο καιρό, όταν στο μάθημα των Νέων Ελληνικών μπήκαμε στα δημοτικά τραγούδια, ο καθηγητής μας έφεγγε πια ολόκληρος. Μας έφερνε από το σπίτι του βιβλία διάφορα, μας διάβαζε από μέσα. Έφερνε δίσκους, μαγνητόφωνα, σλάνιτς. Μόλις τελείωνε το μάθημα του βιβλίου, μας έκαμνε προβολές, για να μας δείξει τόπους, φορεσιές, σπίτια, και έβαζε σιγανά στο μαγνητόφωνο ή στο πικάπ δίσκους με δημοτικά τραγούδια ν' ακούμε. Μας παρακινούσε μάλιστα ν' ακολουθούμε κι εμείς σιγοτραγουδώντας και έδινε αυτός πρώτος το παράδειγμα. Τα παιδιά ξεφοβήθηκαν

και ξεντράπηκαν. Και μερικά που είχαν καλή φωνή, ζήτησαν από μόνα τους να πούνε τραγούδια του τόπου. Ο καθηγητής κατενθουσιάστηκε. Μας φάνηκε μάλιστα για μια στιγμή σαν δακρυσμένος, μα ίσως και να μην ήταν. Όσο τα άλλα τραγουδούσαν, δυο τρία παιδιά, αγόρια και κορίτσια χόρευαν το τραγούδι μες στην τάξη σιγανά. Στο τέλος, χειροκροτήσαμε αυθόρμητα και μόνο τότε είδαμε τον καθηγητή μας κάπως στενοχωρημένο. «Θ' ανησυχήσουμε τους άλλους», μας είπε. Πού να ήξερε, τι γινόταν προηγουμένως, με κάτι άλλους καθηγητές. Τι φασαρία και τι κακό, κι αυτό χωρίς χορούς και τραγούδια.

Και πραγματικά, βγαίνοντας διάλειμμα, από τις ερωτήσεις που μας έκαμναν τα άλλα παιδιά, διαπιστώσαμε πως μόνο το χειροκρότημά μας είχαν ακούσει. Τους εξηγήσαμε και μας κοίταζαν κατάπληκτοι. «Και δεν κάνετε μάθημα;», μας ρωτούσαν. «Μάθημα δεν είναι αυτό;», τους απαντούσαμε. «Εσείς, που κάνετε αλλιώς μάθημα, τι ξέρετε για δημοτικά τραγούδια, σκοπούς, ακόμα και χορούς; Ξέρετε αυτό, ξέρετε εκείνο, ξέρετε το άλλο;», τους αρχίσαμε. Δεν ήξεραν οι καημένοι τίποτα, περιττό να το πούμε. Αλλά ήξεραν πολύ καλά από κατάλογο, άγριες ή φαρμακερές φωνές και τρεμούλες. [...]

ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

1. Ποιος από τους πιο κάτω είναι ο συγγραφέας του κειμένου «Αναφορά στον Γκρέκο»; **(μον. 0,25)**
  - α) Γιάννης Κουβαράς
  - β) Γιώργος Σεφέρης
  - γ) Νίκος Καζαντζάκης
  - δ) Κωστής Παλαμάς
2. Ποιο είναι το είδος αφήγησης και στα δύο πιο πάνω κείμενα; **(μον. 0,25)**
3. Να παρουσιάσετε και να αιτιολογήσετε τα συναισθήματα που τρέφουν οι μαθητές για τους δασκάλους τους στο **κείμενο 1** και **κείμενο 2** [τουλάχιστον **δύο (2)** συναισθήματα από το κάθε κείμενο]. **(μον. 2)**
4. α) Ποιον τρόπο διδασκαλίας χρησιμοποιεί ο δάσκαλος στο **κείμενο 1** και ποιον ο δάσκαλος στο **κείμενο 2**; Να τεκμηριώσετε την απάντησή σας με **ένα (1)** παράδειγμα από το κάθε κείμενο. **(μον. 1,5)**
β) Ποιον τρόπο διδασκαλίας και προσέγγισης προς τους μαθητές θεωρείτε πιο αποτελεσματικό και γιατί; **(μον. 1)**
5. α) Να γράψετε ποιος κοινός αφηγηματικός τρόπος υπάρχει στα υπογραμμισμένα αποσπάσματα των δύο κειμένων. **(μον. 0,5)**
β) Τι πετυχαίνουν οι συγγραφείς των πιο πάνω κειμένων με τη χρήση αυτού του αφηγηματικού τρόπου; **(μον. 0,5)**

Οι εισηγητές

Αικατερίνη Καούλλα
Ξάνθη Αναστασίου
Αντωνία Κωνσταντίνου
Παναγιώτης Νικολαΐδης

Η Διευθύντρια

Δρ Μαρία Γεωργίου

